

Андрій Підлубний*

ГЕНЕЗА ПАРАФІЯЛЬНОЇ МІСІЇ
НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ У ГРЕКО –
КАТОЛИЦЬКІЙ ЦЕРКВІ В УКРАЇНІ
ЗА НАВЧАННЯМ БЛАЖЕННОГО СВЯЩЕНОМУЧЕНИКА
ЄПИСКОПА ГРИГОРІЯ ХОМИШИНА

По відбуттю духовних реколекцій духовенства з цілої дієцезії 1905 року, я постановив переорати цілу дієцезію духовними місіями. В тій цілі я урядив місійний курс в духовній семінарії в Станіславові в зимі 1906 р. На цей курс я запросив визначніших священників, про котрих я супонував, що схотять і будуть спосібні до оголошення місійних наук. Інструкції до уділювання духовних місій уділяв о. Єремія Ломницький, чину св. Василя Великого. З'їхалося близько 50 священників. Курс той відбувся в дуже милім і охочім настрою.

Відтак в травні того ж року зачали відбуватися духовні місії. На тих місіях голосили науки світські священники, котрі брали участь в місійнім курсі. Тисячі вірних брали участь. Кожна така місія тривала 5 днів.

Хоч як гарно ті місії відбувалися, однак вони не осягнули такого успіху, якого домагалися потреби душевні вірних. Місії ті обмежувалися головного до очищення душі з гріха, а не давали конечно потрібного розуміння про

---

* Andrii Pidlubnyi – magister licencjat (teologia pastoralna), doktorant Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu; e-mail: pidlubnyi@gmail.com.

інші справи, яких домагається освячення душі, словом, не голосили чеснот і практичного духовного напрямку і вказівок в подальшій життю вірних по місії.

І так, не оголошено ширше і докладніше про культ Найсвятішої Євхаристії і про набожентства і практики з тим культом зв'язані, і з нього випливаючі, як: часте святе Причастя, культ Пресвятого Серця Христового, Апостольство молитви в злуці з Серцем Христовим, словом про взаємний і особистий контакт між Ісусом в Євхаристії та людською душею. Брак повного практикування культу євхаристійного – це головна та болюча рана в нашому обряді. Звідси студінь та занепад релігійного та духовного життя. У нас є віра в Євхаристію, але не є повністю розширений і практикований культ Найсвятішої Євхаристії, а взаємний контакт між Ісусом євхаристійним та вірними у нас ще не розуміється і не практикується, як належно¹. Признаємо Найсвятішу Тайну Євхаристії, а не розуміємо особистого Ісуса в тій Тайні, бо у нас, як по глупому свого часу писала «Нива», особистий Ісус за кулісами, а на сцені Найсвятіша Тайна Євхаристії. Ісус в Найсвятішій Тайні Євхаристії є прецінь той самий, котрий колись жив на землі, до котрого люди горнулися і до Нього удавалися в різних потребах. Чому ж і тепер не має бути того тісного контакту між Ісусом в Найсвятішій Євхаристії та між нами? Ісус Христос в Найсвятішій Євхаристії у нас немов ізольований і без впливу на наше духовне життя². Забуваємо і не розуміємо як слід, що Ісус Христос за життя свого на землі все нам вислужив, а через Найсвятішу Євхаристію, чи то як Тайну, чи як безкровну жертву те все нам уділяв. Рівно ж в тих місіях не порушували ширше таку важну справу, як католицька Церква і священничий стан.

Ті п'ятиденні місії не впроваджували в практичне життя християнське. А це така дуже важлива справа. Очистити душу з гріха, це є тільки відродження до життя з освяченої благодаті, а по цьому відродженні кінцевою є боротьба із собою, з дияволом і з світом, є кінцеве потрібне виконання чеснот і добрих вчинків, словом освячення душі. І на ту справу мало, або зовсім не звертається уваги. Наші вірні сповідаються на це, щоби немов мішок випорожнити з гріхів, а відтак знову даліше так само грішати, наповняють душу тими самими гріхами і так без кінця через ціле життя без ніякої внутрішньої праці в душі³.

Рівно ж мало і недокладно звертається у нас увага, в чім лежить освячення душі. І тому побожність у багатьох наших вірних вироджується в фальшивий девотизм, дивачну біготерію, а навіть в грішну гіпокризію.

¹ Г. Хомишин. *Парохіяльна місія*. О. Савчук. Івано-Франківськ 2018 с. 62.

² І. Пелехатий. *Жива парафія. Місце Христа*. Київ 2002 с. 117.

³ Г. Хомишин. *Пастир Добрий. У спогадах сучасників*. Харків 2017 с. 149-150.

Такий звихнений девотизм виставляє тільки на сміх і погорду християнське життя і багатьох відстрашує від практикування правдивої побожності. У нас не звертається увага, не пояснюються і не розуміються слова Ісуса Христа: „Я є дорога, правда і життя”. І тому у нас Ісус Христос є знаний з імені, в найкращім разі з історії Його життя, але немає повного розуміння і сильного старання, щоби життя Ісуса Христа реалізувати в нашому житті, або іншими словами, щоби наслідувати життя Ісуса Христа, а тим лежить освячення душі. Найвищий та єдиний ультимат поставлений Ісусом Христом до нас є: хто хоче йти за мною, нехай заперечить себе, нехай візьме хрест і так нехай йде в слід за мною. – І тому, коли духовна місія має досягнути правдивий і тривалий успіх, вона має не тільки допомогти до очищення душі з гріха, але також вказати дорогу, котрою мають вірні далі йти, подати вказівки і норми, котрих вони мають в житті дотримуватися, словом, духовна місія має впровадити вірних в практичне християнське життя. Також треба зауважити, що в місії беруть участь вірні, які уже неодноразово може місію вислухали, щиро сповідалися і душу очистити з гріха, однак вони потребують рости в побожності, вони хочуть поступати до святості⁴. А коли їм вказується дорога і практичні вказівки до досягнення святості, то вони безпорадні незнають самі, що з собою робити і готові попасти в дивачну побожність, або побожність станеться їм тягарем, під котрим знеохотяться і готові зійти на бездоріжжя.

По якомусь часі я вже не брав допомоги від інших священників в часі місії, але сам голосив всі науки місійні і то два тижні розглядаючи найважливіші справи, котрі є потрібні для релігійного життя та освячення душі. Голосив я щодня по дві науки денно, одну рано, а другу вечором так, що вірні мали час вислухати науки і виконати свої кінцеві обов'язки. На місію я вибирав таку пору року, в котрій не було пільних робіт в полі, чи інших кінцевих обов'язків. Уділювання місії я обмежував до однієї парохії, а не бажав, щоб з сусідніх парохій приходили вірні з процесіями, бо мені ходило не про численну масу вірних, але про духовне відновлення даної парохії. Велика маса вірних звичайно впроваджують тільки заколот. Мені дуже ходило про це, щоби місія відбулася спокійно, зі згуртуванням душевним вірних, а не вічевим способом.

Такі місії виявилися дуже практичні та корисні. В оголошенні науки я не вживав ніяких надзвичайних способів. Я старався голосити науки просто, доступно, популярно, про справи найконечніші в душпастирстві. Кожний душпастир, котрий слідував ті науки, отримував в них вказівки та норми до подальшого свого душпастирства. Не потребував якихось надзвичайних зусиль, але при добрій волі і щирій охоті міг при Божій допомозі

⁴ А. Бойчук. *Проповідник Божого Слова*. Жовква 2006 с. 73.

дальше продовжувати ту духовну місію і душпастирську працю. І тому кожний місцевий душпастир повинен вислухати всі місійні науки, щоби знав їх зміст. На це належить звернути увагу місцевому душпастирю.

„Парохіяльна місія” не містить в собі якихось надзвичайних проповідей і справ. Вона є змістом найважливіших, найконечніших та підставових справ, які кожний душпастир повинен голосити і в практику впроваджувати в житті своїм і вірних для поширення Божого царства на землі. Без тих підставових справ всяка душпастирська праця – це будівля без фундаментів. І тому місію ту назвав я „парохіяльною місією”⁵.

Я уже постарівся і відчуваю неміч фізичних сил, тому я списав ті місійні науки. Списав і дозволив надрукувати як манускрипт, до виключного ужитку для тих, котрі будуть допомагати в оголошенні місійних наук. Трапилося, що я в часі уділювання місій захворів, а не було кому мене заступити і допомагати в оголошенні наук. Науки ті під заголовком „Парохіяльна місія” надруковані стали коштом Товариства безженних священиків імені святого священомученика Йосафата в Станіславові. По моїй смерті уповажнюю дане Товариство видати ті науки місійні до прилюдного ужитку, коли буде воно вважатися за потрібне та корисне⁶. Рівно ж уповажнюю те Товариство поробити потрібні коректури, а передусім щодо мови та правопису. В писанні наук я дотримувався мови, якою говорив простий люд, а вистерігався уживати висловів нинішньої книжкової мови, котра не раз сходить аж на декадентське дивацтво. Видно з того, що у нас немає позитивного, духовного змісту і тому силуємося на дивачну зовнішню форму і тому у нас хаос як в національному та політичному житті, так само хаос у літературі.

„Парохіяльну місію” казав я видрукувати в такий спосіб, щоби одна сторінка була надрукована, а друга чиста, а це в тій цілі, щоби можна записувати враження, увагу, події в часі місії, приклади і таке інше. Цього роду нотатки можуть колись послужити до повного видання „Парохіяльної місії”⁷.

Загальний зміст „Парохіяльної місії”:

1) Наука вступна подає ціль і вагу духовної місії, а заразом загальний зміст. Вона подає загальну програму цілої місії.

2) Перша частина „Парохіяльної місії” трактує про подальші промови і про святу Тайну Покаяння. Вона містить в собі вісім наук. Перша наука має виказати, яке є призначення чоловіка, а саме Бога прославляти, Богу служити і свою душу спасти через осягнення вічного, щасливого життя в Богу. Головне ходити в тій науці, щоби дати ясне розуміння чоловіка як

⁵ Хомишин. *Парохіяльна місія* с. 65.

⁶ О. Клеман. *Відблиски світла Богословя красоти*. Львів 2004 с. 100.

⁷ Хомишин. *Парохіяльна місія* с. 66.

Божого сотворіння. Це точка виходу, це головний фундамент правдивого життя природного і надприродного. Без ясного розуміння, що чоловік є сотворінням, а Бог його Творцем, без цього розуміння, що чоловік як сотворіння, є цілковитим підданим і залежним від Бога і що Бог є його абсолютним Паном, не дасться зрозуміти ціла релігія і ціла економія Божого Провидіння поглядом чоловіка, як також становище чоловіка поглядом Бога⁸.

Гріх – це розрив чоловіка сотворіння з Богом, своїм Творцем, це виповідження служби Богу-Творцю через чоловіка-сотворіння. Наслідки цього розриву лячні, бо лячна кара. Кару цю видно на збунтованих ангелах, на наших перших родичах і на цілому людському роду, в душі кожного грішника, а вкінці повний і справедливий вимір вічної кари в пеклі.

Смерть є повором до Бога, є зустріччю з Богом, чи чоловік хоче, чи не хоче. По смерті цей час приватний, особистий суд, котрий вирішує про щасливу чи прокляту вічність, після того як чоловік заслужив. При кінці світу загальний суд, суд всіх людей, де виявиться повна справедливість Бога для добрих і для злих, як також хвала, слава і сила Ісуса Христа.

Хтось міг би звернути увагу, що після хронологічного порядку, повинно б говоритися перше про смерть, далше про суд, а відтак про пекло. Однак той порядок змінюється в проповідях, а то тому, бо науки про останні речі голосяться не тільки як правда віри, а головне тут виказання і зазначення кари за гріх, щоби через це слухаючі перейнялися жахом і обридженням перед гріхом, як головним і єдиним найбільшим злом. Де немає тої рефлексії і того пробудження в душі, там немає бесіди про усунення гріха з душі, або неустанної і витривалої служби Богу, та про освячення і поступ душі в досконалості.

Відтак слідують науки про святу Тайну Покаяння. Тут треба звернути увагу на значення, яке має жаль за гріхи. У нас звичайно під святою Тайною Покаяння розуміється сповідь, але про інші справи, які треба виконувати, щоби гідно відправити ту святу Тайну Покаяння, а головне про жаль, наші вірні, можна сказати, зовсім не практикують.

3) Друга частина „Парафіяльної місії” обминає і трактує головне про Найсвятішу Євхаристію, найперше про особистісну присутність Ісуса Христа в Євхаристії, відтак про святе Причастя, далше про Службу Божу, як безкровне продовження кровавої жертви Ісуса Христа, а вкінці про любов Ісуса Христа, котрий є найяскравішим взірцем любові цілого життя, а передусім в Євхаристії⁹. Відтак про набожентство до Пресвятого Серця Ісуса Христа, котре є школою правдивої любові.

⁸ А. Мень. *Церква і ми домашні розмови*. Житомир 2013 с. 256.

⁹ А. Деркач. *Церковні відносини*. Київ 1999 с. 320.

Про Найсвятішу Євхаристію звертається увага безупинно слухачів в науках також в третій частині духовної місії. Бо тут головне ходить про це, щоби вірні добре познайомилися з євхаристійним Ісусом і щоби з ним нав'язали тісну лучність і зв'язок¹⁰.

Бо все, як попередньо сказано, що Ісус вислужив за свого земного життя і що вимолює в небі як єдиний посередник між Отцем небесним та нами, те все уділяє в Найсвятішій Євхаристії. Як світло і тепло сонця є джерелом природного життя, так світло і тепло Євхаристії є джерелом надприродного життя. Брак повного культу євхаристійного спричинює тьму і темряву духовну. Рівно ж обставини, серед яких Ісус Христос перебуває в Найсвятішій Євхаристії вірно відбивають життя Ісуса Христа коли жив на землі. І тому Ісус євхаристійний є взірцем для наслідування.

До цієї другої частини долучив я ще дві науки, а саме, про католицьку Церкву і про Христове Священство в тій Церкві, як дальші докази любові, доброти і печалі Ісуса Христа про спасіння людського роду. Наші вірні так мало, а радше нічого, не розуміють про устрій, вагу та конечність Христової Церкви для кожного чоловіка взагалі, а передусім для віруючого католика. А ще гірше стоїть справа про вагу, значення і гідність стану священства. Не диво проте, що багато наших вірних з таким легким серцем змінюють свої релігійні засади, дають легко віру різним сектантським провідникам, або безбожним агітатором, не мають довіри до священників, від них відвертаються, а навіть проти них виступають.

4) Третя частина трактує про освячення душі. В тій частині вірні мають зрозуміти ясно, в чому лежить святість і що треба робити, щоби душу освятити. Тут йдеться про зрозуміння і практикування найвищого і єдиного конечного постулату Ісуса Христа: хто хоче за мною йти, нехай себе заперечить, нехай візьме хрест свій і так нехай мене наслідує. Це є єдина і кінцева дорога, котрою мають всі поступати. Це є вказівка і норма, котрої учасники місії мають додержуватися по відбуттю місії. У нас таке виробилося поняття, що вистачить висповідатися і на тім кінець цілої праці над освяченням душі. Свята Тайна Покаяння є тільки вступом до надприродного життя, є тільки відродження до життя з освяченої благодаті, а відтак слідує праця і то важка та безупинна через ціле життя над освяченням душі¹¹.

До освячення душі крім стану освячення благодаті кінцева є найперше боротьба з самим собою, зі своєю зіпсотою природою, зі своїми примхами

¹⁰ В. Кабосан. *Віра у рідній прославі*. Львів 1997 с. 512.

¹¹ М. Вольф. *По подоби нашої Церква як образ Тройці*. Англійський переклад О. Розенберг. Черкаси 2012 с. 424.

і пристрастями, котрі з гріха зродилися і до гріха провадять¹². Без боротьби з примхами, без заперечення себе неможливе освячення душі. На ніщо всякі побожні практики, не допоможуть навіть часті сповіді, коли примхи не мають стриму і беруть верх. Крім цього треба терпіти і терпеливо зносити всякі хрести свого життя, бо така дорога до вічного життя, до неба. Відтак треба наслідувати Ісуса Христа, котрий є повнотою святості, є самою святістю. Він є живою книжкою, з котрої всі можуть і повинні черпати правдиву мудрість, письменні і неписьменні.

Щодо чеснот, котрі треба наслідувати в житті Ісуса Христа, трактується тільки про головні підстави християнського життя, а саме: найперше про покір, терпеливість, сповнення обов'язків свого стану, працю і послух. Про терпеливість трактується при кінці місії, щоби учасники місії перейнялися думкою і пересвідченням та були приготовлені на це, що по місії мають в терпеливості провадити дальше боротьбу і працю над спасінням і освяченням душі.

Відтак слідує вчинки християнського милосердя для наших ближніх живих тут на землі і для померлих в чистилищі. Чеснота християнського життя дуже важлива через те, що хто правдиво виконує всю чесноту, той тим самим виконує й інші чесноти. В нашому народі є сильний підклад до милосердя, однак звичайно воно не виконується з повним розумінням як християнська чеснота. І тому ми не розуміємо інституції правдивого християнського милосердя. Притулки сиріт у нас були незнані до світової війни. У нас практикуються прилюдні жертви на природні установи, як: училища, народні доми, на цілі просвітні, економічні та національні мотиви, але жертви з надприродної віри для нещасних ближніх в ім'я Христа і для Христа у нас ще немає повного розуміння та практикування.

Рівно ж щодо милосердя для душ в чистилищі немає у нас повного розуміння і практикування в світлі християнської віри.

Поміч, яку несуть тим душам наші вірні є коштовні «поминки» та «псалтирі», так що вірні мало стараються про Служби Божі і інші способи несення допомоги для померлих.

Зараз по смерті подекуди трапляються незрозумілі забави та звичаї. Ще труп на лаві, а вірні приходячи до хати замість молитися за душу, відправляють якісь дивні та дикі забави. Таке, в основному, діється між Гуцулами. Від забави до танцю живих труп на лаві аж підскакує. Це справді, щось дивне, нелюдяне. В проповіді я це не порушую, бо думаю, що таке зло не є загальним. Однак де треба, там потрібно порушувати цю справу та сильно засуджувати такі погані і дивні звичаї.

---

¹² Е. Смирнов. *Історія Християнської Церкви*. Черкаси 2013 с. 768.

Вкінці слідує наука про молитву. Молитва трактується не способом, який є у нас звичайно практикований, але як релігійний акт, як конечність впливаюча зі становища чоловіка-сотворіння до Бога Творця, як помічний посередник до сповнення жертви для Бога з нашого життя.

Свята Година – це є розважання про муки Ісуса Христа, а загалом практичне переведення попередньої науки про молитву. Тему про розважання про муки Ісуса Христа можна дібрати довільно, затримуючи тільки рами, які є подані при Святій Годині. В «Пахоріяльній місії» подано до розважання таїнство мук Ісуса Христа про Його збичоване і терновим вінцем увінчане, а це тому, бо у нашому народі хоч і немає різкого блуду проти чистоти, однак немає розуміння про високу гідність і гідність неустанної чистоти і непорочності, та що така чеснота у нас не практикується. У нас стати старою «дівкою», це великий сором і тому не одна стає покриткою, щоби тільки не залишитись старою дівкою. І хоч немає у нас безперечної розпусти, однак береться все по плотяному, по земному, з занедбанням і зі з легковаженням ідеї духовності. Відтак немає у нас розуміння і виконання чесноти послуху, а вслід за тим немає розуміння і переконання слушного авторитету, без чого неможливе добро і правдивий поступ так що до одиниць, як також родини і цілого народу. Доказом цього є у нас дідичний духовний розклад і анархія. Свята Година - це кульмінаційна точка місії. Вона виконує дуже сильний на учасників місії. Сталося, що хтось не хотів ходити на науки місійні, але якраз був на тій Святій Годині, так став порушений, що в розкаянні відбув святу Тайну Покаяння, котру занедбував через довгі літа свого життя, бо був упавшим грішником.

Щодо науки про молитву в злуці з Серцем Христовим в Найсвятішій Євхаристії, то вона до того зводить, щоби вірні долучали свої молитви з молитвами Серця Христового в Найсвятішій Євхаристії¹³ і в той спосіб могли заповнити брак своїх немічних молитов. Рівно ж в тій науці поручається вірним Товариство Апостольства молитви в злуці з Серцем Христовим. Таке Товариство має даліше місіонувати по місії і своїм апостольством молитви має підтримувати і поширювати Боже царство в парохії.

Тут звертаю ще раз увагу на євхаристійного Ісуса. В Євхаристії Ісус перебуває з нами і між нами, відтак долучається з нами в святому Причасті так тісно, щоб такої злуки немає і не можу бути людей між собою. Даліше Христос жертвується за нас і з нами в часі безкровної жертви Служби Божої, а вкінці молиться з нами і за нас в Найсвятішій Євхаристії. Тому так конечний культ є євхаристійний. Без того культу будемо завжди блудити в тьмі духовній по манівцях, будемо завмирати, аж станемо мертвими душами. Христос є так близько до нас, з нами і між нами, а ми ходимо коло

¹³ Д. Мартишин. *Основи православної віри*. Київ 2005 с. 176.

Нього і Його не бачимо, Його не розуміємо, до Нього не йдемо, а радше від Нього втікаємо.

Дальша наука про набоженство до Пречистої Діви Марії трактує про її гідність як Матері Божої, її святість і її становище в Божім Провидінні як заступниці і посередниці між Ісусом Христом та нами. Культ Пречистої Діви Марії не є чимось додатковим, але конечним в цілій системі католицької релігії¹⁴. Є конечний вправді не після абсолютної, але гіпотетичної постанови і волі Божої. Набоженство до Пречистої Діви Марії є інтегральною частиною цілого релігійного культу, бо Марія є Матір Божа і цього вистачає. Набоженство до Пречистої Діви Марії є конечним до освячення душевного, бо хто відкидає Марію, Матір Ісуса, той відкидає і її Сина Ісуса. Через прославлення Марії тим краще є прославлений Ісус, через наслідування Марії, тим легше наслідувати Ісуса Христа, через руки Марії уділяє Ісус всі ласки і дари. Єдина дорога до Ісуса через Марію і тому треба віддатися під провід Марії, залишитися в її службі і бути вірними її слугами.

На науці про набоженство до Пречистої Діви Марії можна було б закінчити духовну місію. Однак конечне є розпізнати вірних зі справою спільності, або злуки святих. Справа ця так мало відома, так мало про неї говориться, а вона насправді відіграє велику роль в духовному і релігійному житті. Ми риємо як кертиці в землі, а не бачимо видимого, широкого і надприродного Божого світу. Задивлені в землю, не споглядаємо до гори, до неба, в котрім блистять і ясніють як ясні зірки. Зайняті собою, не відчуваємо терпінь наших близьких в чистилищах¹⁵. Живучи і дбаючи тільки про себе не відчуваємо духовної лучності, яка є в великанській Божій родині на землі, так як в католицькій Церкві. Словом, ми немов ізольовані і відірвані від цілості Божого і надприродного планетарного світа, блудимо як комети без визначеної дороги і мети. Тому в науці про спільність, або лучність святих трактується про лучність членів між собою воюючої Церкви на землі, котрою є католицька Церква, відтак лучність воюючої Церкви¹⁶ на землі з Церквою страждаючою в чистилищі, а вкінці лучність з Церквою тріумфуючою в небі. Це якраз надається при кінці місії, щоби вказати вірним, котра є наша правдива вічна вітчизна, до котрої маємо йти і котру маємо досягнути.

Дорога та одначе є стрімка, терниста і вузька, і хто хоче витримати на тій дорозі, той мусить виконувати чесноту терпеливості. І тому науку про терпеливість голоситься аж на самому кінці місії. Терпіння є виявом земного життя, так як радість і щастя є виявом вічного життя в небі. Терпіння

¹⁴ А. Карташев. *Вселенська віра свята*. Запоріжжя 2006 с. 679.

¹⁵ Г. Виген. *Воплощенная любовь: Очерки православной этики*. Библиейско-богословский институт св. апостола Андрея. Луцк 2002 с. 272.

¹⁶ С. Дворкин. *Очерки по истории Вселенской Православной Церкви*. Нижний Новгород 1991 с. 56.

тут земного життя є рівноважним вияву хвали в небі. Дві є щастливості. Щастливість в небі через осягнення Бога і щастливість на землі в терпінні, через котре осягається щастливість в небі. Велика і єдина мудрість, тяжка до розуміння, а ще важка до виконання.

5) Місію закінчує наука під місійним хрестом. В тій науці коротко пояснюється значення обходу з місійним хрестом, а відтак слідує коротка рекапітуляція всіх наук місійних з тією метою, щоб учасники місії затримали в пам'яті цілість змісту духовної місії.

Всі науки, які виголошуються в часі місії є 30, а саме: одна наука як вступна, 8 наук в першій частині, 8 наук в другій частині, 12 наук в третій частині і одна наука як закінчення духовної місії¹⁷.

Для уникнення всякого нерозуміння або закиду проти мене, хочу додати пояснення в одній справі, а саме: на початку кожної проповіді по вступі згідно рекапітуляції я звертаюся про поміч до Серця Христового, Пречистої Діви Марії, Святого Йосифа Обручника, всіх Ангелів, всіх Святих і душ в чистилищі. Хтось міг би мені закинути, що я споминаю святого Йосифа перед Ангелами. Тому заявляю, що зовсім не хочу і не маю права твердити, що святий Йосиф вищий понад Ангелів, бо Церква забороняє диспутувати, котрий Святий є вищий понад інших. Це мій особистий пієтизм до святого Йосифа і тому згадую його перед Ангелами.

GENEZA MISJI PARAFIALNEJ NA POCZĄTKU XX W.
W KOŚCIELE GRECKOKATOLICKIM NA UKRAINIE
WEDŁUG NAUCZANIA BŁOGOSŁAWIONEGO MĘCZENNIKA
KS. BP. HRYHORIJA CHOMYSZYNA

Streszczenie

W Kościele unickim na początku 1905 r. pojawiła się idea powstania misji duchownych. Zimą 1906 r. w Seminarium Duchownym w Stanisławowie został przeprowadzony kurs misyjny. Do głoszenia nauk misyjnych została zaproszona spora liczba księży. Udział w spotkaniu wzięło około 60 kapłanów. Niedługo później, w maju 1906 r. rozpoczęły się misje duchowne. Brały w nich aktywny udział tysiące wiernych. Każde spotkanie misyjne trwało około pięciu dni.

Misje duchowne były potrzebne każdemu chrześcijaninowi. Niewiele bowiem mówiono o kulcie Eucharystii, o nabożeństwach, które wypływają z sakramentów, o częstej Komunii św., o kulcie Przenajświętszego Serca Jezusowego, o apostołstwie modlitwy w łączności z Jezusem, a także o osobistym kontakcie pomiędzy Jezusem Eucharystycznym a duszą ludzką. W Kościele greckokatolickim na Ukrainie na początku XX w. kult Naj-

¹⁷ Хомишин. *Парохіяльна місія* с. 71.

świętszej Eucharystii był mało znany. Brak jego praktykowania w Cerkwi był poważnym problemem, z którego rodziło się zaniedbanie życia religijnego i duchowego wierzących. Chrześcijanie uznawali sakrament Eucharystii, lecz nie rozumieli obecności Jezusa w tym sakramencie.

Błogosławiony męczennik ks. bp Hryhorij Chomyszyn nauczał, że w Eucharystii jest ten sam Jezus, który kiedyś mieszkał na ziemi, do którego ludzie garnęli się oraz udawali z przeróżnymi problemami.

Jednym z głównych celów misji było oczyszczenie duszy z grzechu, walka z samym sobą, z diabłem i ze światem zewnętrznym. Niezbędne do tego było uświęcenie duszy, na które Kościół greckokatolicki w owych czasach raczej nie zwracał uwagi. Niewiele głoszono nauk o tym, czym jest uświęcenie duszy. W wielu chrześcijanach pobożność przemieniała się w fałszywy dewotyzm religijny, a nawet w grzeszną hipokryzję. Ów dewotyzm wystawiał życie chrześcijańskie na śmiech i pogardę. Wiele osób odeszło od praktyki prawdziwej pobożności. Jezus Chrystus znany był z imienia, w najlepszym przypadku z historii Jego życia. Brakowało jednak pełnego zrozumienia Jego nauki i starań, żeby wskazania Chrystusa realizować w swoim życiu, żeby Go naśladować, a na tym polega uświęcenie duszy ludzkiej. Jezus pozostawił ludziom wskazówkę: „Kto chce iść za mną, niech się zaprze samego siebie, niech weźmie swój krzyż i niech mnie naśladuje”. Prawdziwa misja duchowna miała pomóc oczyścić duszę z grzechu oraz wskazać drogę, którą wierni mają iść dalej. Miała wprowadzić chrześcijan w praktyczne życie chrześcijańskie. Należy zwrócić uwagę, że w misjach duchownych brali udział wierni, którzy już nie pierwszy raz słuchali nauk, spowiadali się, ich dusza została oczyszczona, lecz pragnęli wzbogacać się w pobożności, chcieli żyć w świętości.

W czasie misji duchownych błogosławiony męczennik ks. bp Hryhorij Chomyszyn głosił dwie lub trzy nauki dziennie. Wybierał taki czas w ciągu dnia, żeby wierni nie mieli żadnej pracy i obowiązków przy domu. Najczęściej misje duchowne głoszone były w jednej parafii, dlatego wierni z sąsiednich parafii przychodzili, by wysłuchać nauk.

W czasie misji nie głoszono nadzwyczajnych kazań. Ich treścią były najważniejsze, konieczne oraz podstawowe sprawy, o których każdy duszpasterz powinien mówić i wprowadzać w życie swoje i powierzonych mu wiernych dla rozszerzenia królestwa Bożego na ziemi. Bez tego praca duszpasterska byłaby jak budynek bez fundamentów. Dlatego owe dzieło nazwano „misją parafialną”. Głównymi tematami głoszonej „misji parafialnej” były:

- 1) Nauka wstępna, cel misji duchowej.
- 2) Rola „misji parafialnej” – przeznaczenie człowieka, Kościół katolicki, kapłaństwo Chrystusowe, sakrament pokuty.
- 3) Uświęcenie duszy człowieka. Dzięki tej części wierni mogli zrozumieć, na czym polega świętość oraz w jaki sposób należy uświęcić swoją duszę. Wśród wielu zrodziła się bowiem błędna mentalność, że wystarczy się wypowiadać i na tym kończy się uświęcania duszy. Tymczasem sakrament pokuty jest dopiero początkiem i wstępem do życia nadprzyrodzonego. Jest odrodzeniem do życia w łasce uświęcającej. Chrześcijanie muszą więc przez całe życie nieustannie pracować dla prawdziwego uświęcenia swojej duszy. Trzeba cierpieć i znosić wszelkie krzyże życiowe, taka jest bowiem droga do życia wiecznego, do nieba. Należy wiernie naśladować Jezusa, który Jest pełnią świętości, jest samą Świętością.

- 4) Modlitwa jako akt religijny, konieczność wypływająca ze stanowiska człowiek – stworzenie Boże. Serce chrześcijanina ma się modlić w łączności z Sercem Chrystusowym, wówczas misjonowanie będzie owocne, a apostołstwo modlitwy poszerzy królestwo Boże wśród ludzi. Należy zwrócić uwagę na Jezusa Eucharystycznego, który przebywa z ludźmi i między ludźmi. Wierni łączą się z Nim w czasie komunii świętej. Chrystus ofiaruje siebie za człowieka i z człowiekiem w czasie Mszy św. Jezus modli się z człowiekiem i za człowieka w Najświętszej Eucharystii. Droga jest cierniowa i wąska, kto chce nią iść, powinien być bardzo cierpliwy. Cierpliwość jest manifestacją ziemskiego życia człowieka, podobnie jak radość i szczęście jest manifestacją życia wiecznego w niebie.
- 5) Nauki kończyły się „krzyżem misyjnym”. Wiernym tłumaczono znaczenie krzyża w życiu człowieka.

Słowa kluczowe: misje parafialne, Jezus Eucharystyczny, uświęcenie duszy, Kościół grekokatolicki, Ukraina, bp Hryhorij Chomyszyn.

Key words: parish missions, Eucharistic Jesus, sanctification of the soul, Greek Catholic Church, Ukraine, Bishop Hryhorij Chomyszyn.

БІБЛІОГРАФІЯ

- Виген Г., *Воплощенная любовь: Очерки православной этики. Библейско-богословский институт св. апостола Андрея*. Луцк 2002.
- Бойчук А., *Проповідник Божого Слова*. Жовква 2006.
- Вольф М., *По подобі нашої Церкви як образ Тройці*. Англійський переклад О. Розенберг. Черкаси 2012.
- Дворкин С., *Очерки по истории Вселенской Православной Церкви*. Нижний Новгород 1991.
- Деркач А., *Церковні відносини*. Київ 1999.
- Кабосан В., *Віра у рідній прославі*. Львів 1997.
- Карташев А., *Вселенська віра свята*. Запоріжжя 2006.
- Клеман О., *Відблиски світла Богословя краси*. Львів 2004.
- Мартишин Д., *Основи православної віри*. Київ 2005.
- Мень А., *Церква і ми домашні розмови*. Житомир 2013.
- Пелехатий І., *Жива парафія. Місце Христа*. Київ 2002.
- Смирнов Е., *Історія Християнської Церкви*. Черкаси 2013.
- Хомишин Г., *Парохіяльна місія*. О. Савчук. Івано-Франківськ 2018.
- Хомишин Г., *Пастир Добрий. У спогадах сучасників*. Харків 2017.